

Asia: VN/10633/2021

## **Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle sakon ja muiden omaisuuteen kohdistuvien seuraamusten täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi**

### Lausunnonantajan lausunto

**Lausuntonne sakon täytäntöönpanosta annetun lain yleisiä säännöksiä koskevista muutosehdotuksista. Erityisesti lausunnonantajia pyydetään lausumaan hallinnollisia seuraamusmaksuja koskevista muutosehdotuksista ja kutakin ministeriötä pyydetään lausumaan oman hallinnonalansa lainsäädäntöön ehdotetuista muutoksista.**

Oikeusministeriö on pyytänyt lausuntoa työryhmän mietinnöstä, joka sisältää luonnoksen hallituksen esitykseksi uudeksi laiksi sakon täytäntöönpanosta ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Korkein oikeus esittää lausuntonaan seuraavan.

Korkein oikeus pitää työryhmän ehdottamaa sakon täytäntöönpanosta annetun lain kokonaisuudistusta perusteltuna. Viranomaisten välisen tehtävienjaon selkeyttäminen ja täytäntöönpanomenettelyä koskevien säännösten yhtenäistäminen on kannatettavaa. Luonnoksessa on aiheellisesti kiinnitetty erityistä huomiota rangaistusluonteisten hallinnollisten seuraamusten täytäntöönpanoon. Kannatettavaa on myös täytäntöönpanomenettelyn digitalisoiminen Oikeusrekisterikeskuksen uuden täytäntöönpanotietojärjestelmän myötä, mikä mahdollistaisi sähköisen tietojenvaihdon myös sakon muuntorangaistusmenettelyssä.

Korkeimmalla oikeudella ei ole huomautettavaa myöskään ehdotuksiin, joiden mukaan sakkomenettelyssä luovuttaisiin rangaistusvaatimuksesta ja tehtäisiin mahdolliseksi päihdetutkimuskustannusten määrääminen sakkomenettelyssä.

Yksittäisistä pykäläehdotuksista korkein oikeus kiinnittää huomiota ehdotetun sakon täytäntöönpanosta annettavan lain 4 luvun 49 §:ään, jossa on kysymys menetettäväksi määrättyyn esineeseen mahdollisesti kohdistuvan pantti- tai muun vakuusoikeuden selvittämisestä ja suorittamisesta täytäntöönpanovaiheessa. Ehdotetun säännöksen tavoitteena on yksinkertaistaa

menettelyä nykyiseen kannetiehen verrattuna (rikoslain 10 luku 11 § 3 mom.), mutta säännösluonnos on sisällöltään ongelmallinen.

Pykäläehdotuksen mukaan lähtökohtana oikein olisi, että vakuusoikeuden haltija saa maksun esineestä. Aineellisesti oikeus kuitenkin raukeaisi, jos ”havaitaan, että oikeus on saatu vilpillisessä mielessä”. Lakitekstin perusteella jää epäselväksi, mitä tällä tarkoitetaan. Pykälän perusteluissa viitataan ulosmittauksessa sovellettavan ulosottokaaren 4 luvun 14 §:n keinotekoisien varallisuusjärjestelyn tyyppiseen arviointiin (s. 102). Menettelyllisesti päätöksen raukeamisesta tekisi täytäntöönpanosta vastaava viranomainen, siis ulosottomiehen sijasta mahdollisesti poliisi, tulli tai rajavartiolaitos, joiden asiantuntemuksen ydinaluetta erilaiset vakuuskysymykset eivät ole. Muutoksenhakukeinona olisi kanne hyvin lyhyessä määräajassa käräjäoikeudessa.

Ehdotettu pykälä edellyttää vielä perusteellista jatkovalmistelua. Ulosottokaaren 4 ja 5 luvussa on säädetty vakuusoikeuksien selvittämisestä ja huomioon ottamisesta ulosmittauksessa ja myynnissä. Vakuusoikeuksien pätevyys ja tehokkuus määräytyy ulosotossa lähtökohtaisesti yleisten siviilioikeudellisten periaatteiden mukaisesti. Selvintä olisi rajata ehdotettu 49 § koskemaan vain muiden viranomaisten kuin ulosottomiehen toimittamaa täytäntöönpanoa. Näidenkin tilanteiden osalta säännöstä tulisi selkeyttää. Menettelyn sujuvoittamiseksi riittävää voisi olla, että muu täytäntöönpanoviranomainen voisi päättää vakuusoikeuden haltijan saatavan suorittamisesta myynnistä saatavista varoista, jos tämän oikeuden pätevyys on selvää, ja muissa tapauksissa oikeudenhaltijan käytettäväksi jäisi kannetie kohtuullisessa ajassa.

Rikoslain menettämisseuraamuksia koskevaan 10 lukuun ehdotetaan mietinnössä otettavaksi uusi 9a §, jossa säädettäisiin tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa esineen menettämisseuraamusta koskevista ratkaisuistaan eräisiin rekistereihin. Säännöksen tarpeellisuutta on vielä aiheellista jatkovalmistelussa harkita. Tavanomainen järjestely on, että tarvittavista rekisteri-ilmoituksista huolehditaan siinä vaiheessa, kun tuomioistuimen omaisuutta koskevaa ratkaisua pannaan täytäntöön. Tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuutta koskevan säännöksen paikka ei myöskään luontevasti ole aineellisessa rikoslaissa, johon voitaisiin tarvittaessa ottaa viittaussäännös, ja säätää ilmoitusvelvollisuudesta asianomaisessa lainsäädännössä (laki tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan).

Ehdotetun 9a §:n 1 momentista pitäisi joka tapauksessa poistaa 6 kohta, jonka soveltamisala jää avoimeksi. Säännöksen esikuvana olleen ulosottokaaren 4 luvun 33 §:n 2 momentin mukaan ulosottomiehen tulee vain tarvittaessa ilmoittaa ulosmittauksesta tällaiselle muulle rekisterinpitäjälle. Tuomioistuinten mahdollinen ilmoitusvelvollisuus tulee säännellä tyhjentävästi.

Korkein oikeus

Tatu Leppänen

Presidentti

Jussi Alaranta

Hallinnollinen lakimies

Esittely täysistunnossa 19.6.2024

Läsnä: Presidentti Leppänen sekä oikeusneuvokset Sipponen, Kantor, Huovila, Anttila, Uusitalo, Engstrand, Tammi-Salminen, Ojala, Guimaraes-Purokoski, Pulkkinen, Pölönen ja Hakamies.

**Lausuntonne rahamääräisen saatavan perintää koskevista muutosehdotuksista.**

-

**Lausuntonne sakon muuntorangaistuksen määräämistä koskevista muutosehdotuksista.**

-

**Lausuntonne menettämisseuraamusta koskevista muutosehdotuksista.**

-

**Lausuntonne rikosvahinkosaatavien täytäntöönpanoa koskevista muutosehdotuksista.**

-

**Lausuntonne rekistereitä ja tiedonluovutusta koskevista muutosehdotuksista.**

-

**Lausuntonne rangaistusvaatimusta ja päihdetutkimuskustannusten määräämistä koskevista muutosehdotuksista.**

-

**Lausuntonne muista muutosehdotuksista.**

-

**Lausunnonantajan mahdolliset muut huomiot.**

-

Alaranta Jussi

Korkein oikeus